

Kornélia Ďuríková: **Ako
na bezpečné
školy?**

**Čo znamená bezpečie na školách,
ako ho dosiahnuť a ako súvisí psychologické
bezpečie s kvalitou vzdelávania**

Február 2024

Dňa 15. januára 2024 ohlásili minister vnútra SR a minister školstva SR bezpečnostný audit základných a stredných škôl. Ako uviedli, zámerom je „zistiť v akom stave sa nachádzajú naše základné a stredné školy“. Zároveň skonštatovali, že základnými opatreniami pre zdravé a bezpečné školské prostredie majú byť prevencia a podpora už od raného detstva, efektívne financovanie nástrojov na podporu duševného zdravia, ako aj rýchly systém krízovej intervencie a bezpečnosť na školách. Ministerstvo vnútra v tejto súvislosti tiež skonštatovalo, že vyčlení pre každú školu policajta a vytvorí zmiešané intervenčné tímy, ktoré budú riešiť situácie priamo v školách. Tímy majú byť zložené z odborníkov, školskej inšpekcie a polície. Z vyjadrení Ministerstva školstva v poslednej dobe často počuť, že duševné zdravie detí a mladých ľudí je prioritou a, že **popri kvalite vzdelávania je práve táto oblasť najväčšou výzvou v systéme výchovy a vzdelávania na Slovensku.**

V konečnom dôsledku nie je týmto myšlienkam a úvahám čo vytknúť. Skúsme sa ale na problematiku pozrieť bližšie. Čo vlastne znamená bezpečná škola? Čo máme pod tým rozumieť? Dosiahneme bezpečnú školu lepším fyzickým zabezpečením, ako napríklad avizovanými policajtmi v každej škole? Mali by sme začať uvažovať o povinných kamerách do škôl, prípadne o detekčných rámoch? Mali by sme učiť deti a pedagógov, ako sa správať v škole v čase útoku?

Policajti v školách a fyzické opatrenia na zvýšenia bezpečnosti v školách

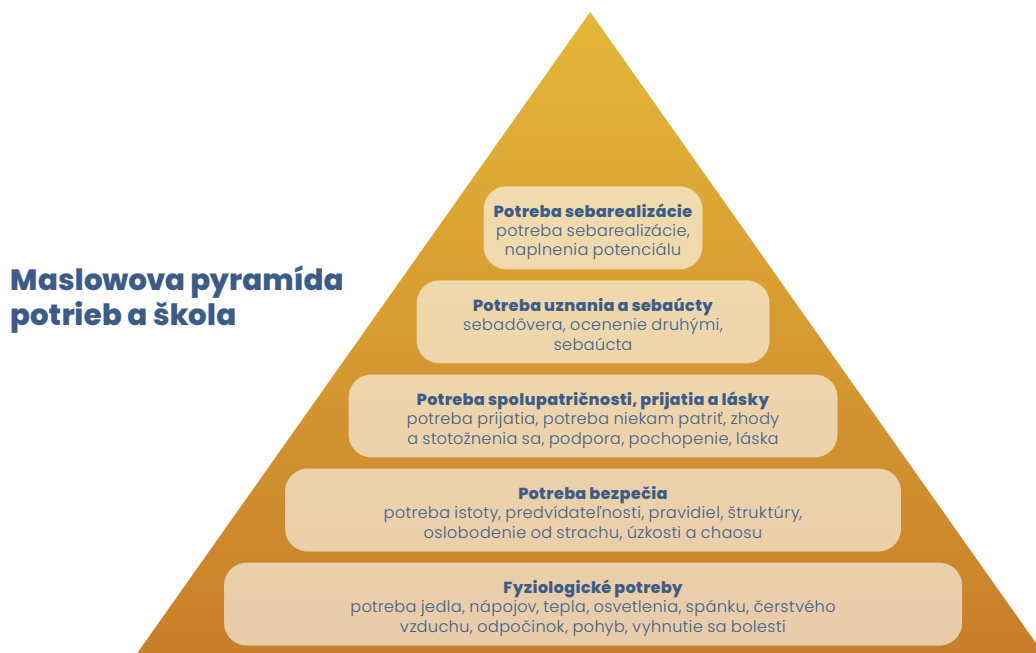
Bezpečnosť v školách nie je pre svet nová téma. Avšak rastúce napätie v spoločnosti, zvýšená agresivita v prostredí škôl, nárast šikany a nevhodného správania, rastúce problémy v správaní a prežívaní detí a dospelujúcich, ba dokonca útoky v školách, nútia aj nás rozmyšľať o tejto problematike.

Strelba v školách už bohužiaľ nie je vo svete raritou. Aj napriek tomu, že najhoršie dáta v tejto oblasti vykazujú USA (v roku 2023 – 346 prípadov streľby v školách), nevyhýba sa to ani Európe (2023 – Nemecko, Francúzsko, Srbsko, Česká republika a iné krajiny). Práve kvôli katastrofálnemu stavu majú USA vypracované viaceré analýzy, ktoré mapujú oblasť bezpečia v školách. Zameriavajú sa tak na efektívitu fyzických bezpečnostných opatrení, ako aj na oblasť komplexnej podpory duševného zdravia v prostredí škôl.

Ich dáta ukazujú, že zvyšovanie počtu kamier, policajtov do škôl alebo detekčných rámov požadované zlepšenie neprináša. Od roku 2000 do 2020 došlo v USA k 70% nárastu využitia bezpečnostných kamier, viac ako 25% nárastu využívania kontrolovaných vstupov (napr. detekčných rámov) a od roku 1975 k 50% nárastu využívania policajtov v školách. Pritom počet prípadov školskej streľby len od roku 2019 sa takmer zdvojnásobil (2019 – 119 incidentov, 2023 – 346). Je teda zrejme, že tieto snahy sú neefektívne, ba dokonca znižujú u študentov pocit bezpečia. V roku 2019 bola publikovaná správa, že pritvrdzovanie fyzických bezpečnostných opatrení, špeciálne negatívne vplýva na znevýhodnených študentov, študentov z marginalizovaných skupín a aj študentov LGBTQ.

Bezpečie ako základná psychologická potreba

Ak hovoríme o bezpečí musíme pochopiť, čo to v skutočnosti je. **Bezpečie patrí medzi základné ľudské potreby**, ktoré potrebujeme mať naplnené, ak chceme zdravo fungovať, prosperovať, rozvíjať sa.

Mgr. Kornélia Ďuríková – spracované podľa SOFA

Na „teóriu potrieb“ je priamo napojený systém fungovania nášho mozgu. Náš mozog má mnoho funkcií, no jeho komplexný systém je postavený práve na napĺňaní či nenapĺňaní potrieb. K elementárnym potrebám, ktorým sú podriadené ďalšie potreby, patrí už spomínaný pocit bezpečia. Pociť bezpečia je v nás hlboko ukotvený. K tomu, aby fungovali vyššie časti mozgu (mozgová kôra/neokortex a limbický systém), musí byť „v pohode“ nižšia časť mozgu (mozgový kmeň a mozoček). **A práve v spodnej časti mozgu, čiže v mozgovom kmeni, sídli naše centrá bezpečia. Tam dochádza k neustálemu vyhodnocovaniu, či sme alebo nie sme v bezpečí, na základe vonkajších alebo vnútorných podnetov.** Bezpečie „sa odohráva“ v tejto časti mozgu a podľa toho sme schopní fungovať/nefungovať ďalej.

Bezpečie teda nie je len otázka viditeľných, fyzických znakov (policajt, kamera, detekčný rám), no je to psychologický jav. V kontexte Maslovovej pyramídy potrieb predstavuje **bezpečie potrebu istoty, oslobodenie od strachu, chaosu, úzkosti. Bezpečie ale vytvárajú aj zrozumiteľné a akceptovateľné pravidlá, jasná štruktúra a predvídateľnosť.** Počas pandémie COVID 19 sme napríklad pociť bezpečia dočasne stratili, pretože situácia bola nepredvídateľná, častokrát chaotická a chýbala istota. Deti a mladí ľudia zažívajú veľkú mieru neistoty, nepredvídateľnosti ich budúcnosti a aj to je jeden z dôvodov nárastu úzkostí.

Psychologické bezpečie

S bezpečím ako psychologickým javom súvisí aj psychologicky bezpečné prostredie. Definícia psychologicky bezpečného prostredia znie: „je to presvedčenie, že človek môže vysloviť myšlienky, pochybnosti, otázky a zverejniť svoje chyby. Bez toho, aby bol za to potrestaný alebo ponížený.“ Psychologické bezpečie je jednou zo základných esencií nášho duševného zdravia, wellbeingu a rozvoja. Iba v takom prostredí sme schopní rozvíjať svoj potenciál, učiť sa, budovať zdravé vzťahy, psychickú odolnosť a zvládať stres. Ak sa pozrieme na definíciu psychologicky bezpečného prostredia a vložíme ho do kontextu súčasnej školy, tak zistíme značné nezrovnalosti. Bohužiaľ, náš súčasný systém vzdelávania je stále postavený na treste za chybu, na nemožnosti slobodne vysloviť myšlienky a obrovskom riziku poníženia. Ak teda chceme zo škôl tvoriť bezpečné miesta, mali by sme ísť hlbšie aj do podstaty úlohy škôl a položiť si elementárne otázky o poslaní a funkcii výchovy a vzdelávania.

Každé dieťa strávi v slovenskej škole 6824 hodín času v priebehu 9 rokov. Presne je to 2707 hodín za prvé 4 roky a 4117 hodín za 5 rokov na druhom stupni základnej školy. V počte vyučovacích hodín je to 677 na prvom stupni a 823 na druhom stupni ZŠ. Tento čas sa navyšuje o čas strávený v škole mimo výuky. Je to obrovské množstvo času, kedy škola zásadným spôsobom ovplyvňuje kvalitu života dieťaťa a aj jeho pociť bezpečia. Preto by sme mali pochopiť, že škola nie je len „suchým odovzdávačom vedomostí“. A v škole nie je možné odtrhnúť dieťa od jeho sveta. Elementárnym bodom musí byť holistický prístup k dieťaťu a zároveň pochopenie, že to čo sa v škole deje ovplyvňuje kvalitu prežívania a správania dieťaťa mimo školy a naopak. Znamená to, že postoj „vychováva sa doma a nás v škole to nezaujíma, nie je to náš problém“ nie je správny. Je zlý, neefektívny a v konečnom dôsledku veľmi škodlivý. Ak má učiteľ/škola takýto prístup, len tým zhoršuje individuálne prežívanie dieťaťa/rodiny, vzťah dieťaťa k triede, škole a potenciálne aj zhoršuje celkovú atmosféru/ bezpečie v triede, či škole.

Viacúrovňový model bezpečných škôl

Tvorba bezpečných škôl nesmie byť postavená na fyzických bezpečnostných opatreniach či vyvolávaní strachu. Skúsenosti zo sveta hovoria, že jedinou cestou, ako zlepšiť bezpečie v školách, je masívne investovanie (nie len finančné) do **podpory wellbeingu v školách, prioritizácie prevencie a personálnej podpory učiteľom, deťom a rodičom v podobe odborných zamestnancov.**

Ak hovoríme o systémových opatreniach, tak máme na mysli viacúrovňový model bezpečných škôl. Pri jeho tvorbe sa vieme oprieť o existujúci systém prevencie rizikového správania a prípadne aj o päť-stupňový systém poradenstva a prevencie, platný v SR.

Základný rámec prevencie sa člení na primárnu (univerzálnu), sekundárnu a terciálnu prevenciu. V Českej republike využívajú termín **trojúrovňová prevencia a podpora**:

- **prvá úroveň** – určená všetkým žiakom školy,
- **druhá úroveň** – určená vybraným žiakom školy, ktorí sú v riziku rozvoja rizikového správania,
- **tretia úroveň** – zameraná na žiakov s prejavmi rizikového správania a za účelom predchádzať rozvoju psychických problémov a zmierňovania dôsledkov psychických problémov.

Ak tento trojúrovňový systém vsadíme do kontextu nášho nového 5-stupňového systému poradenstva a prevencie, tak by mal prebiehať na prvom a druhom stupni nášho systému poradenstva a prevencie. Ten zabezpečujú pedagógovia a odborní zamestnanci v škole.

Prvá úroveň

Táto prvá by mala byť adresovaná celej škole a jej **základom by mal byť koncept wellbeingu**. Wellbeing je stav, keď sa cítime a fungujeme dobre, alebo keď „v podporujúcom a podnetnom prostredí sme schopní rozvíjať náš kognitívny, emocionálny, sociálny, spirituálny (hodnotový) a fyzický potenciál a žiť s ostatnými plnohodnotný a spokojný život“.

Existuje viacero modelov wellbeingu. Za základný je považovaný model Martina Seligmána-PERMA.

Ak sa človek snaží naplňať tento model, je predpoklad, že kvalita jeho života bude dobrá a bude schopný prekonávať náročné životné obdobia ľahšie, kratšie ako ostatní.

PERMA sa skladá z piatich elementov:

- **P – positive emotions (pozitívne emócie)**
- **E – engagement (zaujatie činnosťou)**
- **R – relationship (pozitívne vzťahy)**
- **M – meaning, (zmysel)**
- **A – accomplishment, (úspech)**

P (pozitívne emócie) – Pri pozitívnych emóciách hovoríme o ich prítomnosti v živote. Neznamená to, že človek „má ružové okuliare“ a popiera emócie ako hnev, smútok. Ani to nie je o toxickej pozitivite. Je to schopnosť prežívať a vnímať vo svojom živote pozitívne emócie ako radosť, láska, hrdosť, vnútorný pokoj, nadšenie, zvedavosť, nádej. Pozitívnych emócií máme viac, ako len ten najznámejší pocit šťastia. Dôležité je uvedomovať si ich v živote, všímať si ich a vytvárať ich pre iných. Ak chceme rásť a rozvíjať sa, pozitívne emócie by mali mať v našom živote prevahu nad tými „negatívnymi“. V psychológii sa upúšťa od rozdeľovania emócií na pozitívne a negatívne, pretože emócia je emócia a každá v sebe nesie dôležitú informáciu o aktuálnom stave prežívania. Napriek tomu je dokázané, že emócie ovplyvňujú naše zdravie (fyzické aj psychické) a každá emócia spúšťa iné fyziologické procesy. Z dlhodobého hľadiska nám buď škodia, alebo pomáhajú. Preto sa vo wellbeingu používa „delenie“ na pozitívne a negatívne emócie. Základnou myšlienkou emócií nie je ich „krátkodobá informácia“ ale dopad na dlhodobé fyzické a psychické zdravie. V tomto ponímaní by mal byť pomer pozitívnych podnetov/emócií a negatívnych podnetov/emócií 4:1. Čiže štyri pozitívne podnety/emócie k jednej negatívnej. Ak teda zažijete jednu negatívnu udalosť vyvážite ju minimálne štyrmi pozitívnymi podnetmi. Pozitívne emócie majú takzvaný broaden and build efekt (rozširovací a rozvojový efekt). Rozširujú naše vnímanie,

vidíme viac v priestore, sme schopní učiť sa, rozvíjať a majú už spomínaný fyziologický dopad na naše zdravie.

E (zaujatie činnosťou) – tento element PERMA modelu hovorí o tom, že človek by mal mať vo svojom živote niečo čo ho zaujíma, baví, čomu venuje svoju pozornosť so záujmom, možno až s vášňou. Hovoríme tu o koníčkoch, záujmoch, aktivitách, ktoré nás vedia pohltiť a naplňajú nás. Dôležitú úlohu tu hrajú silné stránky človeka. Sú to osobnostné črty/vlastnosti, ktoré mu pomáhajú rozvíjať potenciál a oblasti svojho záujmu.

R (pozitívne vzťahy) – medziľudské vzťahy sú najdôležitejšou zložkou wellbeingu. Na dobrých vzťahoch veľa záleží. Človek je sociálny tvor, sme vzťahové bytosti, fungujeme vo vzťahoch. Bez nich je náš život, naše prežitie ohrozené. Pre človeka je mimoriadne potrebná sociálna podpora, blízkosť, iný človek. Žije sa nám lepšie, zdravšie a doslova aj dlhšie, ak máme okolo seba dobré vzťahy.

M (zmysel) – mať v živote zmysel, istú hĺbku, je mimoriadne dôležité. Nie je to len o filozofii života, ale aj o praktickom dennodennom fungovaní. Ak máme napríklad prácu, ktorá nám dáva zmysel, vieme prečo ju robíme a presahuje nás samých (je to viac, ako ja sám), tak aj prekonávanie prekážok je lepšie.

A (úspech) – úspech je v živote dôležitý. Bez neho sa neposúvame vpred a ostaneme stagnovať. S úspechom ale súvisí aj stanovovanie si reálnych cieľov, schopnosť prekonávať prekážky, či témy ako vytrvalosť, sebaovládanie.

Model PERMA má svoje miesto aj v inštitúciách. Základnou inštitúciou, do ktorej patrí PERMA je škola.

PERMA v škole

Pozitívne emócie – škola sa snaží vytvárať čo najviac pozitívnych emócií v CELEJ ŠKOLE. A to tak, aby sa v nej cítili komfortne aj učitelia, aj žiaci. Ak hovoríme o pozitívnych emóciách, musíme si uvedomiť, že nehovoríme len o radosť. Medzi pozitívne emócie patrí aj:

HRDOSŤ – Pod hrdosťou rozumieme spoločensky uznávaný úspech. Ako často pracujeme na školách s touto vlastnosťou? Napríklad hrdosť, že chodím do tejto školy. Úprimná hrdosť z úspechov školy, triedy, jednotlivca, spolužiaka, kolegu. Podpora hrdosti pri práci v kolektívoch triedy.

VĎAČNOSŤ – poďakovanie kolegom, žiakom, žiaci učiteľovi, rodičia učiteľom, učitelia rodičom. Úprimná vďačnosť je altruistická. Neočakávam „niečo späť“.

INŠPIRÁCIA – cítim inšpiráciu. Inšpirovať ma môže kolega, žiak, učiteľ žiaka. Inšpirácia prináša rozvoj, motiváciu.

NÁDEJ – mimoriadne dôležitá emócia a aj silná stránka človeka. Znamená to veriť, že nakoniec „to“ dobre dopadne. Nádej dodáva silu, podporuje vytrvalosť, rezilienciu.

Zaujatie činnosťou, engagement – tento element hovorí o práci so silnými stránkami človeka a proaktívnom prístupe k životu. Jeho súčasťou je aj podpora záľub, koníčkov detí a študentov. Mimoriadne podceňovaná a odsúvaná oblasť **mimoškolských aktivít tu hrá zásadné miesto. Ak hovoríme o mimoškolských aktivitách, tak práve ony boli v USA identifikované ako jeden z kľúčových bodov pri tvorbe bezpečného prostredia škôl.** Bipartisan Safer Communities Act (zákon z roku 2022, ktorý rieši bezpečnosť v školách) vyčlenil na mimoškolské aktivity obrovské množstvo financií. Spolu s komplexnou podporou duševného zdravia a wellbeingu sú to kľúčové body zákona.

Pozitívne vzťahy – je to základný kameň fungovania školy. Ide o vytvorenie spravodlivého, komfortného, príjemného a hlavne emocionálne bezpečného prostredia. Prostredia, v ktorom je bezpečné povedať svoj názor, kde sú chyba a omyl povolené. Prostredia, kde sa ubližovanie neberie na ľahkú váhu a vieme, že nás niekto počúva. Kde vládne podpora, pochopenie, empatia a dôvera.

Zmysel – to čo robím, mi musí dávať zmysel. Tak žiakom, ako aj učiteľom. Je to o komunikácii, prepájaní teórie a praxe, o živote, mnohých diskusiách a aj o hľadaní seba samého. Mať zmysel v tom, čo robím, čo sa učím pomáha motivácii, vytrvalosti. Zmyslu zasa pomáha otvorená myseľ, zvedavosť, či kritické myslenie.

Úspech – zažívanie úspechu v škole je nesmierne dôležité. Každé dieťa potrebuje cítiť, že je v niečom dobré. Škola by mala byť miestom, kde deti zažívajú akceptáciu, prijatie a úspech. Škola by mala byť miestom, kde dospelí v detí veria a podporujú ich. Miestom, kde dospelí učia, že úspech je spojený so stanovovaním dosiahnuteľných cieľov, postupným rastom, tvrdou prácou, vytrvalosťou, nezdolnosťou, sebaovládaním a s nádejou.

Wellbeing je koncept, ktorý **by mal byť základným kameňom bezpečných škôl**. Malo by ísť o celoškolský prístup k wellbeingu, čo znamená, že nesmie byť orientovaný iba na žiakov. Skúsenosti zo zahraničia ukazujú, že kľúčom k úspešnej implementácii wellbeingu do škôl je:

1. **Celoškolský prístup** – spolupráca zriaďovateľa, vedenia školy, pedagógov, odborných zamestnancov, nepedagogických zamestnancov, žiakov, rodičov
2. **Wellbeing učiteľov** – bez pohody a podpory učiteľov, nie je možné tvoriť bezpečné a prosperujúce prostredie v školách.

Prvá úroveň modelu bezpečných škôl by mala byť plne v kompetencii učiteľov a vedenia škôl. Oni by mali byť tými, ktorí vytvárajú prostredie, v ktorom sú reflektované potreby žiakov, učiteľov a kde prebieha wellbeing.

Druhá úroveň

Druhá úroveň modelu bezpečných škôl by mala byť adresovaná žiakom školy, ktorí sú v riziku rozvoja rizikového správania. Identifikácia týchto detí by mala prebiehať na základe pravidelného merania wellbeingu a duševného zdravia (napr. Pohodomer – Liga za duševné zdravie), screeningu šikany, či iného rizikového správania ale aj formou „bežného“ poznania života detí, vnímavosti k prejavom správania detí, či závažnejších zmien v prospechu detí. Učitelia by mali byť schopní rozpoznať signály, ktorými deti vedome či nevedome dávajú najavo, že sa v ich životoch niečo deje a **vždy by mali mať na mysli, že za každým náročným správaním dieťaťa je nejaká príčina**. Druhá úroveň bezpečnosti škôl by nemala byť len individualizovaná, mala by zahŕňať aj skupinové intervencie, napr. v triedach.

V rámci druhej úrovne bezpečnosti škôl by mali učitelia rozumieť konceptom, ako:

- práca s dieťaťom s náročným správaním
- intenzívna podpora pozitívneho správania (model PBIS)
- základné vedomosti o duševných poruchách

Vychádzajúc z viacerých dát sa dá predpokladať, že druhá úroveň by sa mala týkať približne 10%-15% žiakov školy, pričom je postavená na intenzívnej spolupráci učiteľa a odborného zamestnanca.

Tretia úroveň

Tretia úroveň by mala byť zameraná na žiakov s prejavmi rizikového správania a deťom so špeciálnymi potrebami v oblasti duševného zdravia. Máme tu na mysli deti s negatívnymi skúsenosťami v kontexte traumy (adverse childhood experience – ACE). Súčasná štúdia ukazujú, že podiel detí, ktorých duševné zdravie je ohrozené negatívnymi vplyvmi, nie je zanedbateľný. Doposiaľ najrozsiahlšie štúdie CDC-Kaiser Permanente study a Behavioral Risk Surveillance System ukázali, že 38% detí mladších ako 18 rokov zažilo vo svojom živote dva a viac negatívnych skúseností a 14%, štyri a viac negatívnych skúseností. Pod negatívnymi skúsenosťami rozumieme: vystavenie domácemu násiliu, zneužívanie návykových látok v domácnosti, duševné ochorenie v domácnosti, rozvod alebo odlúčenie rodičov, člen domácnosti vo väzení, fyzické násilie, sexuálne zneužívanie, emocionálne týranie, fyzické a emocionálne zanedbávanie.

Deti zasiahnuté traumou si vyžadujú špeciálnu starostlivosť aj v rámci existujúceho školského systému. Hovoríme o tzv. trauma rešpektujúcom prístupe. Jeho podstatou je pochopenie dopadu traumy na celkový vývin dieťaťa, jeho správania a vzdelávanie. Mnohí autori uvádzajú, že pozitívna klíma a atmosféra a pochopenie špecifík traumy významne pomáha deťom s negatívnymi skúsenosťami z detstva.

Tretia úroveň modelu bezpečných škôl by mala byť v kompetencii odborných zamestnancov škôl. Avšak bez spolupráce s učiteľmi to nie je možné. Učiteľ je hlavným aktérom výchovy a vzdelávania a okrem akademických vedomostí žiakov, má podporovať aj rozvoj osobnosti, vlastností, začleňovanie do medziludských vzťahov, rozvoj potenciálu a pomoc pri vytváraní identity.

V tejto tretej úrovni je dôležitá individualizovaná podpora žiaka. V rámci tretej úrovne bezpečnosti škôl by mali učitelia rozumieť konceptom, ako:

- trauma rešpektujúci prístup
- podpora pozitívneho správania (model PBIS)
- základné vedomosti o duševných poruchách a ich liečbe
- krízová intervencia

V prípade, že dôjde k závažným priestupkom alebo žiak prešiel, no neúspešne, druhou úrovňou modelu bezpečných škôl je na mieste využiť represívnu zložku. Tretia úroveň by mohla pokrývať aj spoluprácu s políciou.

Tvorba bezpečných škôl je komplexná a dôležitá téma. Pri procese tvorby konceptu bezpečných škôl by sme nemali rozmýšľať len o akútnych stavoch ohrozenia a tomu prispôsobovať riešenia. Malo by ísť o dlhodobé systémové riešenia, ktoré by mali byť postavené na systéme prevencie a podpore zdravého a bezpečného prostredia škôl. Takýto model si vyžaduje zásadnú zmenu uvažovania o funkcii škôl, práci učiteľa a prítomnosti odborníkov v prostredí školy. **Bezpečné psychologické prostredie je základom naplňania jednej z hlavných funkcií školy – vzdelávania.**

Liga za duševné zdravie v programe pre školy – ŠKOLY ZA DUŠEVNÉ ZDRAVIE dlhodobou aktivitou podporuje zmenu myslenia a prístupu k vzdelávaniu na školách. Jadrom jej činnosti je strategická tvorba a uplatňovanie celoškolského prístupu k wellbeingu cez dlhodobú, systematickú podporu aktivít, kampaní a jednotlivých krokov vedúcich k bezpečnému psychologickému prostrediu. Cieľom je zlepšenie atmosféry na slovenských školách, premena školského prostredia na priateľské a podporujúce, a to voči všetkým aktérom procesu vzdelávania (učiteľkám a učiteľom, žiakom a žiačkam, rodičom ale aj vedeniu škôl), čo má priamy pozitívny vplyv na kvalitu odovzdávania a osvojovania vedomostí.

Mgr. Kornélia Ďuríková je školská psychologička, andragogička a spolutvorkyňa programu Školy za duševné zdravie. Absolvovala mnohé certifikované vzdelávania v oblasti pozitívnej psychológie, vzdelávania a wellbeingu (napr. Positive psychology – University of North Carolina at Chapel Hill, Positive psychology: Resilience skills – University of Pennsylvania, Teaching character and creating positive classrooms – Relay Graduate School of Education, USA, What is character? Virtue ethics in education – The Jubilee Centre for Character and Virtues, Birmingham, VB, Duševní zdravověda pro učitele – Nevypušť duši, CZ, Podpora detí s náročným správaním v škole – Society for all, CZ.) Je členkou Medzinárodnej asociácie pozitívnej psychológie (IPPA). Špecializuje sa na témy wellbeingu a budovania zdravého prostredia školy. Spolupracuje s odborníkmi z domova a zo zahraničia.